

**Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ):
Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία**

Ενότητα που αφορά στη διδασκαλία (βάσει του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου): «Το χαμένο κλειδί» (Β΄ τεύχος, σ. 20-30)

Τάξη: Α΄ Δημοτικό Σχολείο: Αγίου Επιφανίου Ορεινής

Ημερομηνία: 25 Φεβρουαρίου 2016

Δίκτυο Σχολείων ΕΔΕ: Χρίστου Δημοσθένους

Για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της διδασκαλίας συνεργάστηκαν οι:

Νικολέττα Αθανασίου (Εκπαιδευτικός), Μαρία Παπανδρέου (Σύμβουλος Ελληνικών και Λειτουργός Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τα Ελληνικά)

Πλαίσιο Σχεδιασμού και Οργάνωσης Διδασκαλίας

Συνοπτική παρουσίαση ανάπτυξης της διδασκαλίας

Τι έχει προηγηθεί της διδασκαλίας:

Στο πλαίσιο του μαθήματος Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη προέκυψε η ανάγκη για ανάπτυξη του σχολικού μας χώρου. Τα παιδιά εξέφρασαν την επιθυμία «να γίνει στο σχολείο μας ένα Παρατηρητήριο της Φύσης» .

Για την υλοποίηση του πιο πάνω έργου στη σχολική μας μονάδα, συνέβαλε η εθελοντική προσφορά αρκετών ανθρώπων, τους οποίους θελήσαμε να ευχαριστήσουμε. Έτσι, προέκυψε η θεματική ενότητα «Ευχές και ευχαριστίες» και, στο μάθημα των Ελληνικών, μελετήσαμε/διερευνήσαμε:

- το πότε και το πώς οι άνθρωποι κάνουν ή δίνουν ευχές: τα παιδιά ρώτησαν παππούδες, γιαγιάδες και γονείς και μετέφεραν την εμπειρία τους στην τάξη
- παραμύθια που δίνουν ανοίγματα προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση-προσανατολισμό (όπως, *Ο Αλαντίν και το μαγικό λυχνάρι, Το δέντρο που έδινε*, το οποίο μελετήθηκε σε σχέση με τη γενναιοδωρία της φύσης, έναντι της αχαριστίας των ανθρώπων)

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016),
για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

Ομάδα Εργασίας Ελληνικών (Δημοτική Εκπαίδευση)

- Φτιάξαμε, επίσης, τις δικές μας ευχαριστήριες κάρτες προς τους εθελοντές.
- Σημειώνεται ακόμα ότι, μέσα από όλες τις πιο πάνω δράσεις και τα κείμενα που τα παιδιά μελέτησαν, έμαθαν να αναγνωρίζουν τα: *ει, οι, αι, ντ, τζ, ευ*.

Στη συγκεκριμένη διδασκαλία, επικεντρωνόμαστε στο μάθημα «Ευχή», από το Βιβλίο Μαθητή, στο ευρύτερο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Ευχές και ευχαριστίες». Ως προς την κατανόηση, επιδιώκεται όπως τα παιδιά αναπτύσσουν/διατυπώνουν προβλέψεις και ερωτήματα για το περιεχόμενο του κειμένου, με βάση την εικόνα (μη γλωσσικό στοιχείο) και τον τίτλο (γλωσσικό στοιχείο). Επιπλέον, επιδιώκεται όπως τα παιδιά αναγνωρίζουν τα βασικά σημεία στίξης και τη λειτουργία τους. Τέλος, επιδιώκεται όπως τα παιδιά αξιολογούν το κείμενο, με βάση τις προσωπικές τους εμπειρίες και τις προϋπάρχουσες γνώσεις τους.

Ως προς την παραγωγή γραπτού λόγου, επιδιώκεται όπως τα παιδιά εκφράζουν τους λόγους για τους οποίους παράγεται ένα κείμενο, σε σχέση με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και τον αποδέκτη του παραγόμενου κειμένου. Επιδιώκεται, επίσης, η χρήση των βασικών σημείων στίξης στον γραπτό τους λόγο. Τέλος, επιδιώκεται η αξιολόγηση της επικοινωνιακής επάρκειας του παραγόμενου κειμένου, όσον αφορά στη συνάφεια του θέματος, του σκοπού και του αποδέκτη.

Ειδικότερα, οι επιδιώξεις που προαναφέρονται συνοψίζονται στους πιο κάτω Δείκτες:

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

1. Τοποθετούν ένα κείμενο σε πλαίσιο (θεματικό, επικοινωνιακό, κοινωνιοπολιτισμικό)

Δείκτης Επάρκειας:

- 1.4.1. Αιτιολογημένες προβλέψεις για το περιεχόμενο κειμένου, με βάση την εικόνα (μη γλωσσικό στοιχείο) και τον τίτλο (γλωσσικό στοιχείο), πριν από την ανάγνωση, σε συνάφεια με τον Δείκτη Επιτυχίας:
- 1.4. Αξιοποιούν στρατηγικές κατανόησης, για εντοπισμό βασικών πληροφοριών και απόδοση του κύριου νοήματος του κειμένου

2. Αναγνωρίζουν τον τρόπο που οργανώνεται και λειτουργεί ο λόγος σε επίπεδο κειμένου, πρότασης, λέξης **Δείκτης Επάρκειας:**

- 2.1.6. Βασικά σημεία στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό), σε συνάφεια με τον Δείκτη Επιτυχίας:
- 2.1. Διαβάζουν κείμενα, με υποστήριξη, έχοντας κατακτήσει τον μηχανισμό της ανάγνωσης

3. Αξιολογούν το κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του

Δείκτης Επάρκειας:

- 3.2.1. Συμφωνία ή μη με προσωπικές εμπειρίες, προϋπάρχουσες γνώσεις, γνωστά κείμενα κείμενα, σε συνάφεια με τον Δείκτη Επιτυχίας:
- 3.2. Κρίνουν τα νοήματα ενός κειμένου, σε σχέση με τον εαυτό τους

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Τοποθετούν το παραγόμενο κείμενο σε πλαίσιο

Δείκτης Επάρκειας:

1.2.2. Στοιχεία επικοινωνιακού πλαισίου, όπως: αποδέκτης, χώρος, χρόνος δημοσιοποίησης κειμένου, σε συνάφεια με τον Δείκτη Επιτυχίας:

1.2. Καθορίζουν τον σκοπό και τον αποδέκτη, αρχίζοντας να συνδέουν το παραγόμενο κείμενο με επικοινωνιακό πλαίσιο

2. Οργανώνουν τον λόγο σε κείμενο

Δείκτης Επάρκειας:

2.1.6. Βασικά σημεία στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό), σε συνάφεια με τον Δείκτη Επιτυχίας:

2.1. Παράγουν κείμενα με καθοδήγηση, έχοντας κατακτήσει τον μηχανισμό της γραφής

3. Αξιολογούν το παραχθέν κείμενο ως προς τη λειτουργία και το περιεχόμενό του

Δείκτης Επάρκειας:

3.1.2. Επικοινωνιακή επάρκεια κειμένου: συνάφεια θέματος, σκοπού και αποδέκτη σε συνάφεια με τον Δείκτη Επιτυχίας:

3.1. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα κειμένου, με βάση το θεματικό πλαίσιο και προσωπικά κριτήρια

1.1 Τι προγραμματίζεται να γίνει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διδασκαλίας:

- **Καταιγισμός ιδεών - Ιδεοθύελλα (Σύνδεση με το τι έχει προηγηθεί)**

Τα παιδιά, αξιοποιώντας προϋπάρχουσες γνώσεις τους, καλούνται να φτιάξουν μέσω ιδεοθύελλας έναν χάρτη, ο οποίος έχει στο κέντρο του τη λέξη «ευχές». Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εκφραστούν ελεύθερα.

- **Υποθέσεις**

Διατυπώνουν υποθέσεις για το κείμενο, λαμβάνοντας υπόψη τον τίτλο και την εικόνα, η οποία αποκαλύπτεται σταδιακά. Οι υποθέσεις αυτές θα αξιοποιηθούν για έλεγχο, αφού γίνει η πρώτη ανάγνωση του κειμένου.

- **«Μαντεύω την ιστορία...»**

Δίνονται οι προτάσεις του κειμένου στην ομάδα, ανακατεμένες. Οι συγκεκριμένες προτάσεις αρχίζουν με κεφαλαίο, αλλά δεν έχουν κάποιο σημείο στίξης στο τέλος. Τα παιδιά προσπαθούν να βάλουν τις προτάσεις σε σειρά, ώστε το κείμενο που θα δημιουργηθεί να βγάζει νόημα. Έπειτα, προβάλλεται η ιστορία ως έχει και τα παιδιά καλούνται να συγκρίνουν τα κείμενα που έφτιαξαν, με το αυθεντικό κείμενο, έτσι ώστε να αναδειχθεί/επικυρωθεί η «σωστή» ιστορία.

Μέσω των παρατηρήσεων των παιδιών, αναμένεται να διαφανεί η απουσία σημείων στίξης στα δικά τους κείμενα. Θα δοθεί σε αυτά, έτσι, η ευκαιρία να αντιληφθούν τη χρήση και σημασία των σημείων στίξης στο κείμενο, μέσω συγκεκριμένων δραστηριοτήτων παιγνιώδους μορφής, όπως για παράδειγμα, να επιλέγουν και να τοποθετούν διαφορετικό σημείο στίξης στο τέλος μιας πρότασης και να τη διαβάζουν με το ανάλογο ύφος.

- **Ανάγνωση κειμένου**

Μεγαλόφωνη ανάγνωση - Ερμηνεία κειμένου

Γίνεται μεγαλόφωνη ανάγνωση κειμένου από την εκπαιδευτικό και ακολουθεί υποβολή ερωτήσεων στα παιδιά, όπως αυτές που, ενδεικτικά, ακολουθούν:

- **Πολυδιάστατες ερωτήσεις κατανόησης**

Πληροφοριακές Ερωτήσεις (Literal): Εντοπισμός και εξαγωγή πληροφοριών που εντοπίζονται ρητά στο κείμενο. Ενδεικτικά:

- Τι έπιασε ο ψαράς;
- Πώς ήταν το ψαράκι;
- Τι είπε στον ψαρά;

Συμπερασματικές- Επαγωγικές Ερωτήσεις (Inferential): Κατανόηση και ερμηνεία κειμένου. Αξιοποιούνται προϋπάρχουσες γνώσεις και συσχετίζονται με πληροφορίες του κειμένου. Εξάγονται συμπεράσματα. Ενδεικτικά:

- Πώς ένιωσε το ψάρι, όταν ο ψαράς το ελευθέρωσε; Από πού το καταλαβαίνουμε;
- Πώς ένιωσε ο ψαράς, όταν το ψάρι του έδωσε το μαγικό κλειδί; Από πού το συμπεραίνετε;
- Μπορείτε να σκεφτείτε και να διατυπώσετε άλλες ευχές που μπορεί να έκανε ο ψαράς; (Στο σημείο αυτό, επιδιώκεται να επεκταθεί η συζήτηση στους εναλλακτικούς τρόπους με τους οποίους διατυπώνονται οι ευχές.)

Αξιολογικές-Κριτικές Ερωτήσεις (Evaluative-Critical): Προβληματισμός και αξιολόγηση αναφορικά με το περιεχόμενο του κειμένου. Αναπτύσσονται αξιολογικές κρίσεις σε σχέση με το κείμενο. Εκφράζονται προσωπικές απόψεις και κατατίθενται νέες ιδέες. Ενδεικτικά:

- Αν ήσουν εσύ στη θέση του ψαρά, πώς θα ένιωθες;
- Τι θα ζητούσες εσύ από το μαγικό κλειδί; Γιατί;
- Με βάση αυτά που σκέφτεται να ζητήσει ο ψαράς, μπορούμε να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα για τον χαρακτήρα του; Πού στηρίζετε το/τα συμπέρασμα/συμπεράσματά σας;
- Συσχετίστε τις ευχές που κάνει ο ψαράς με τις ευχές που έκανε το αγόρι στο παραμύθι *Το δέντρο που έδινε*. Υπάρχουν κοινά στοιχεία;
- Μπορείτε να συσχετίσετε *το δέντρο που έδινε με το ψάρι*; Ποια είναι τα κοινά τους στοιχεία;

Επιμορφωτική Ημερίδα για τη Διδασκαλία των Ελληνικών (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2016), για Διευθυντές/Διευθύντριες (Δίκτυα Σχολείων ΕΔΕ): Ενσωμάτωση Δεικτών στη Γλωσσική Διδασκαλία

- Μπορείτε να αναφερθείτε σε κάποιες πραγματικές συνθήκες, όπου ο άνθρωπος συμπεριφέρεται σαν τον πρωταγωνιστή από το παραμύθι *Το δέντρο που έδινε*; Σε ποιες περιπτώσεις βλέπετε τον άνθρωπο να συμπεριφέρεται με παρόμοιο τρόπο (αχαριστία του ανθρώπου απέναντι στο έμψυχο και υλικό περιβάλλον)
- Ποιες ευθύνες έχει ο άνθρωπος απέναντι στο περιβάλλον ;

- **Μετασχηματισμοί κειμένων**

Ανασυνδυασμός

Ξαφνικά, το κλειδί που πραγματοποιεί τις ευχές και χάθηκε, όπως αναφέρεται στο κείμενο, βρίσκεται στην τάξη των παιδιών και συνοδεύεται από ένα γράμμα με οδηγίες. Τα παιδιά αναπλαισιώνουν τις «γνωστές» γλωσσικές δομές του κειμένου. Καλούνται, δηλαδή, να παραγάγουν το δικό τους γραπτό κείμενο, το οποίο να απευθύνεται στο ψάρι, που φαίνεται ότι έστειλε το κλειδί, προκειμένου να πραγματοποιήσει τις ευχές των παιδιών, λαμβάνοντας υπόψη το αν αυτές ανταποκρίνονται στην ευθύνη που έχει ο καθένας μας, απέναντι στο έμψυχο και άψυχο περιβάλλον μας. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν λεξιλόγιο ή φράσεις που έμαθαν μέσα από το κείμενο που επεξεργάστηκαν και (τα) κατάλληλα σημεία στίξης

Όταν τελειώσουν το γράψιμο, επαναλαμβάνεται ο σκοπός για τον οποίο έγραψαν το κείμενο και ο αποδέκτης του κειμένου.

Παιδιά/Κάθε παιδί διαβάζει/ουν το παραχθέν κείμενο στους/στις συμμαθητές/συμμαθήτριές τους, οι οποίοι/ες καλούνται να το αξιολογήσουν ως προς την επάρκειά του, λαμβάνοντας, δηλαδή, υπόψη κριτήρια όπως είναι η συνάφεια θέματος, σκοπού και αποδέκτη.

Τι προγραμματίζεται να ακολουθήσει μετά τη διδασκαλία:

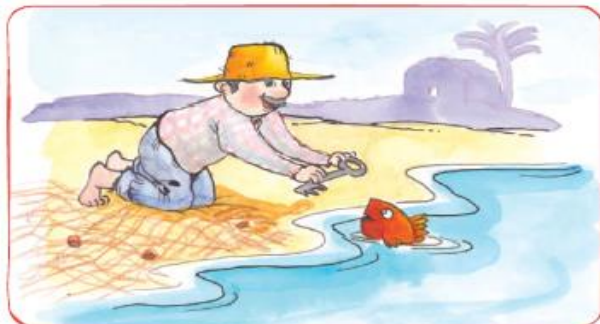
Τα παιδιά θα κληθούν να παραγάγουν ένα αφηγηματικό κείμενο, μετασχηματίζοντας το αυθεντικό κείμενο «Ευχή». Έτσι, θα δημιουργηθούν «νέα κείμενα», μετά από αλλαγές, όπως π.χ., δημιουργικούς μετασχηματισμούς και «παρεμβάσεις» στο περιεχόμενο, στην έκφραση, στη γλώσσα του «πρωτογενούς» κειμένου. Πιο συγκεκριμένα, θα ζητηθεί από τα παιδιά να γράψουν μια ιστορία που να απευθύνεται στον πρωταγωνιστή στο *Δέντρο που Έδινε* (αυτός μόνο έπαιρνε). Μέσα από την ιστορία είναι σημαντικό να επεκταθούν στην ιδέα της ευθύνης και των αξιών στη ζωή του καθενός. Τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν από τους εξής προτεινόμενους μετασχηματισμούς: να συνεχίσουν την ιστορία ή να αλλάξουν το τέλος ή την αρχή ή ακόμα να εμπλέξουν στην ιστορία τον εαυτό τους.

Με όποια επιλογή κι αν καταπιαστούν, υπενθυμίζεται η ανάγκη χρήσης των κατάλληλων σημείων στίξης στον γραπτό λόγο.

Τέλος, θα δοθεί η ευκαιρία στα παιδιά να παρουσιάσουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια της τάξης και να συζητήσουν τι άλλαξε στο περιεχόμενο, στη δομή και στη γλώσσα του «πρωτογενούς» κειμένου.

Διδακτικό Υλικό (π.χ., κείμενα, ασκήσεις από σχολικά εγχειρίδια και συμπληρωματικό ή και άλλο εναλλακτικό υλικό):

Η ευχή

« Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας ψαράς. Ένα απόγευμα έπιασε ένα μικρούτσικο ψαράκι. Το λυπήθηκε και το άφησε ελεύθερο.

– Είσαι πολύ ευγενικός, είπε το ψαράκι.
Για να σε ευχαριστήσω, σου χαρίζω τούτο το μαγικό κλειδί. Κράτησέ το και κάνε μια ευχή.

Ευτυχισμένος ο ψαράς έβαλε το κλειδί στην τσέπη του. Σκεφτόταν: Τι να ευχηθώ; Να ψαρεύω πάντα πολλά ψάρια; Να παντρευτώ μια καλή γυναίκα;

Όμως η τσέπη του ψαρά ήταν τρύπια και έχασε το κλειδί. »

– Λέτε ο Μολύβιος να βρήκε το κλειδί του ψαρά;
είπε η Ιωάννα.